

Мельник М. О.,
начальник відділу інформації та
використання документів, Державний
архів Миколаївської області,
м. Миколаїв

З ІСТОРІЇ МИКОЛАЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

У червні 1881 року миколаївський міський голова М.П. Парізо де ла Валетт звернувся спочатку до Миколаївського військового губернатора, а потім – до мешканців міста (розмістивши оголошення у виданні «Миколаївський вісник») з пропозицією створити у місті громадську бібліотеку. Ініціативною групою містян було відкрито підписку (збір підписів) на улаштування громадської бібліотеки [1].

9 серпня 1881 року було проведено збори засновників Миколаївської громадської бібліотеки, під час котрих розглянули проект статуту. Заснування бібліотеки мало на меті «доставляння жителям м. Миколаїв і його околиць якомога більшого полегшення у справі самоосвіти», кошти її мали складатись з добровільних пожертвувань, зборів з влаштовуваних «громадських задовольень» та внесків членських та читацьких [2]. 15 жовтня 1881 року Миколаївський військовий губернатор представив проект статуту Миколаївської громадської бібліотеки Міністру внутрішніх справ й отримав відгук Головного управління у справах друку про його затвердження 29 жовтня [3].

29 листопада 1881 року було проведено засідання членів Миколаївської громадської бібліотеки, на котрому було обрано 10 директорів та 5 кандидатів. Першим головою дирекції став М.П. Парізо де ла Валетт [4]. У грудні того ж року Миколаївська міська управа запропонувала дирекції громадської бібліотеки узяти на себе організацію народних читань для «знайомства народу з доступними науковими предметами» [5].

Для розміщення бібліотеки було орендовано будинок на розі вулиць Спаська та Молдаванська (нині Декабристів), Миколаївська міська управа виділяла щороку на утримання громадської бібліотеки 1000 крб. [6].

Бібліотека поповнювалась книгами та періодичними виданнями з усіх куточків країни, збільшувати книжковий фонд допомагали приватні особи, і не лише містяни, безоплатно передаючи власні книги [7]. Місцеві красзнавці передавали бібліотеці власні твори: у лютому 1882 року директор миколаївської чоловічої Олександрівської гімназії Смирнов надіслав до Миколаївської громадської бібліотеки історичну записку про очолюваний ним навчальний заклад з часу заснування та історичний нарис про миколаївську Маріїнську жіночу гімназію з часу заснування по 1 січня 1881 року [8]. 23 травня 1887 року удова Миколи Андрійовича Аркаса Софія Петрівна передала бібліотеці два примірники біографії свого чоловіка [9].

Згідно з Правилами на отримання книг з Миколаївської громадської бібліотеки (датовані 12 листопада 1882 року) членам бібліотеки видавали книги щодня, крім неділі (та у дні великих православних свят), з 11 год. до 14 год. та з

17 год. до 20 год. Термін користування книгами та періодичним виданнями на дому – від одного до двох тижнів. Відвідувачам забороняли сперечатися з бібліотекарями, усі зауваження мали бути записаними у «книгу заяв», штраф за несвоєчасне повернення книг складав від 5 до 10 коп. за добу (але не мав перевищувати вартості книги) [10]. 24 травня 1883 року дирекція бібліотеки прийняла рішення щодо видачі книг жителям сіл, розташованих поблизу Миколаєва, за умовами, визначеними для мешканців міста [11].

1887 року бібліотеку відвідали 35367 осіб, з них чоловіків – 29507, жінок – 3050, дітей – 2810. Протягом року було придбано 120 назв книг (130 томів), книжковий фонд склав 2780 томів. Прибутки бібліотеки склали 2621 крб. 85 коп. (від міської думи – 1000 крб., від проведення любительських вистав – 823 крб. 80 коп., штрафи – 8 крб. 05 коп., плата за читання – 790 крб.), видатки – 2517 крб. 73 коп. [12].

1891 року прибутки бібліотеки склали 3014 крб. 07 коп., видатки – 2966 крб. 95 коп. [13]. Безкоштовною читальнею при бібліотеці користувались упродовж року 60444 особи, з них 50388 чоловіків, 4320 жінок та 5736 дітей [14].

На 1 вересня 1892 року дійсними членами бібліотеки були 62 особи, 215 осіб користувались послугами завдяки внесеній заставі (2-4 крб.), ще 26 осіб читали без рекомендації дирекції та членів, сплативши від 30 до 75 коп. [15]. Упродовж 1892 року було укладено рухомий каталог книг: 2780 назв у 3560 томах, періодичних видань – 83 назви у 1555 томах. Бібліотеку відвідали 22943 чоловіка та 1216 жінок. Прибутки бібліотеки склали 3757 крб. 22 коп., видатки – 3597 крб. 40 коп, у тому числі на утримання бібліотекаря – 300 крб., сторожа – 200 крб. [16].

27 грудня 1894 року на розі вулиць Різдва (нині вул. Лягіна) та Спаська було відкрито нове приміщення бібліотеки та читальні [17].

Щороку бібліотека поповнювала книжковий фонд на суму не менше 500 крб., книжковий фонд наприкінці 1894 року нараховував 3531 назв (4600 томів). Того року річних передплатників було 108, щомісяця сплачували за книги 747 осіб (3050 білетів), а також було видано 4 безкоштовних річних білети для вчительок міських народних училищ [18].

На 1 січня 1897 року книжковий фонд бібліотеки складав 4734 назви (5952 томи), кількість членів бібліотеки – 192 особи, за місяць сплатили 1007 осіб, читальню відвідали 859 осіб, з них 719 чоловіків та 140 жінок (безкоштовно – 441 особа, за платню – 418 осіб, кількість відвідувань – 14859). [19].

1897 року число членів бібліотеки становило 181, місячних абонентів – 1065, було взято 3428 білетів на одну книгу та 2031 – на 2 книги, читальню відвідали 912 осіб, з них безкоштовно – 444 [20].

У червні 1904 року дирекція бібліотеки звернулася до попечителя Одеського навчального округу з проханням надати дозвіл на проведення платних публічних лекцій на користь бібліотеки. Лекції мали проводити у приміщеннях бібліотеки, міської думи, Миколаївського відділення Імператорського російського технічного товариства, біржового товариства, у залі при хімічній лабораторії Товариства суднобудівних заводів, у безкоштовній читальні попечительства про

народну тверезість, у залі міського кредитного товариства, у залі Миколаївського відділення Імператорського російського музичного товариства, у залі церковного будинку Різдво-Богородичного собору та залі зібрання техніків та майстрів. Лекції планували проводити з 18 до 22 год., по неділях – з 12 до 21 години. Плата за кожен окрему лекцію становила 20 коп., для тих, хто підписався на цикл лекцій з одного й більше предметів, було передбачено знижку у 50% [21].

1910 року бібліотекою було видано безкоштовні абонементи для вихователя приюту для хлопчиків Товариства піклування про бідних та безпритульних єврейських дітей, для вчителів безкоштовної школи Товариства допомоги дітям нужденних робочих, для складачів типографії бр. Белолипських [22].

1916 року почесним членом бібліотеки було обрано колишнього члена дирекції Л.М. Лещинського, головою дирекції – Л.І. Добровольського. Бібліографічна комісія бібліотеки опікувалась поповненням дитячого каталогу бібліотеки та відділення. Довідкове відділення поповнилося «Новим енциклопедичним словником» вид. Брокгауза й Ефрона (29 томів), протягом року було виписано 67 назв періодичних видань, також бібліотека отримала у подарунок 193 назви книг (297 томів). На 1 січня 1917 року фонд бібліотеки нараховував 20005 назв (31190 томів) книг та 520 назв (18936 томів) періодичних видань. 1914 року бібліотекою користувались 2939 осіб, 1915 року – 3846, 1916 року – 5030 (чоловіків – 2324, жінок – 2706). Книг і журналів видано: 1914 року – 104244, 1916 року – 171951. 25 квітня 1916 року було проведено симфонічний концерт та лотерею, прибуток від яких на користь бібліотеки склав 932 крб. На початок 1917 року штат бібліотеки складався із завідувача, 7 постійних помічниць, 1 тимчасової помічниці та 8 подавальниць [66]. 29 листопада 1916 року Українське товариство «Просвіта» у Миколаєві безоплатно передало бібліотеці книги Х. Алчевської, С. Васильченка, М. Вовчок, В. Вінниченка, М. Вороного, М. Грушевського, Б. Грінченка, М. Драгоманова, П. Чубинського, Г. Квітки-Основ'яненка, О. Кащенко, О. Кобилянської, І. Котляревського, І. Левицького, П. Мирного, О. Олеса, О. Островського, Л. Українки, І. Франка, Д. Яворницького, К. Валадиженка, С. Рудницького [23].

6 листопада 1917 року на загальних зборах членів бібліотеки було прийнято новий статут Миколаївської громадської бібліотеки [24].

2 вересня 1918 року на засіданні дирекції було прийнято рішення про підвищення плати за читання 1 книги, взятої у бібліотеці, на місяць до 1 крб., у відділенні – до 50 коп., вартість дитячого абонементу у відділенні лишилася незмінною – 10 коп. [25]. 20 березня 1919 року на засіданні дирекції було вирішено знову підвищити вартість видачі книг: за читання 1 книги на місяць для дорослих – 2 крб., для дітей – 1 крб. 50 коп., у відділенні: 1 крб. для дорослих, 50 коп. для дітей [26].

У січні 1919 року на засіданні президії бібліотеки вирішили дозволити дітям читати книги у читальні, на засіданні 28 січня 1919 року – задовольнити прохання селян посаду Воскресенськ щодо безоплатної передачі «зайвих і непотрібних бібліотеці» книг [76]. 9 квітня 1919 року на засіданні дирекції вирішено

безоплатно видавати 5 книг для читання вихованцям приюту єврейських хлопчиків [27].

На засіданні дирекції 10 лютого 1920 року було прийнято рішення про користування читальнею безкоштовно, встановлено новий режим роботи бібліотеки: з 12 год. до 18 год., по неділях та святах – з 14 год. до 18 год. [28].

На засіданні президії Миколаївського губвиконкому 15 грудня 1920 року було прийнято рішення про націоналізацію громадської бібліотеки та підпорядкування її відділові народної освіти як центральної міської бібліотеки [29].

Упродовж 1920 року бібліотека була відчинена 288 днів, видано було 98409 книг (у середньому 8200 на місяць), 8700 журналів (у середньому 725 на місяць), 40 нот. На 1 січня 1921 року передплатників було 6153, у тому числі дітей – 1759. бібліотекою користувались 8782 особи, з них чоловіків – 2726, жінок – 3039, дітей – 3017; осіб з нижчою освітою – 2189, середньою – 2723, вищою – 585, домашньою – 268; за родом занять: учнів – 1937, вчителів – 382, духівництва – 3, військових – 413, державних службовців – 1548, медиків – 194, техніків – 232, юристів – 45, співробітників газет – 15, художників – 66, службовців-землевласників (так у документі) – 18, торгівців – 123, ремісничих – 257, майстрових – 153, чорноробів – 57, домогосподарок – 140 та осіб без занять – 182 [30].

1938 року Миколаївську центральну бібліотеку було перейменовано на обласну бібліотеку для дорослих, у вересні 1964 року вона отримала нове приміщення по вул. Московська, 9. Рішенням Миколаївського облвиконкому від 8 січня 1967 року № 21 бібліотеці було присвоєно ім'я Олексія Гмирьова. І нині Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека є одним із провідних просвітницьких та культурних центрів області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державний архів Миколаївської області, ф. 142, оп. 1, спр. 1, арк. 21-36.
2. Там саме, арк. 42.
3. Там саме, арк. 57.
4. Там саме, арк. 64-65.
5. Там саме, арк. арк. 244-245.
6. Там саме, арк. арк. 143.
7. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 2, арк. 27 зв.
8. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 1, арк. 169.
9. Там саме, ф. 142, оп. 2, спр. 20, арк. 5.
10. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 1, арк. 262-263.
11. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 2, арк. 28.
12. Там саме, ф. 142, оп. 2, спр. 21, арк. 2-3.
13. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 2, арк. 68 зв.
14. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 4, арк. 4.
15. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 4, арк. 23-25.
16. Там саме, арк. 72-72, 73 зв.

17. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 9, арк. 55 зв.
18. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 12, арк. 78-79.
19. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 17, арк. 26, 26 зв.
20. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 19, арк. 78.
21. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 36, арк. 98, 98 зв.
22. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 55, арк. 19, 35; спр. 56, арк. 48.
23. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 71, арк. 238, 238 зв.
24. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 73, арк. 159-161 зв.
25. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 70, арк. 231, 232.
26. Там саме, арк. 269.
27. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 67, арк. 273.
28. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 70, арк. 357.
29. Там саме, арк. 386, 387.
30. Там саме, ф. 142, оп. 1, спр. 81, арк. 131, 131 зв.

Шуляк С. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету менеджменту і
бізнесу ВП «Миколаївська філія
Київського національного університету
культури і мистецтв», м. Миколаїв

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК РЕКЛАМНИЙ РЕСУРС СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ

Розвиток сучасних інформаційних технологій сприяє появі нових тенденцій у комунікаціях між людьми. Інтернет став найвпливовішим джерелом отримання інформації, завойовуючи провідні позиції як рекламний носій [5]. Останнім часом Інтернет-технології активно застосовуються в практиці роботи бібліотек, виступаючи ефективним інструментом просування бібліотечних послуг та залучення користувачів. Важливо зауважити, що потужним інструментом маркетингу в бібліотечній практиці виступають саме соціальні мережі.

Соціальна мережа – інтерактивний веб-сайт, контент якого наповнюється самими учасниками мережі, спрямований на побудову спільнот в Інтернеті з людей зі схожими інтересами або діяльністю [2]. Зв'язок між ними здійснюється за допомогою сервісу внутрішньої пошти або миттєвого обміну повідомленнями. Феномен успіху соціальних мереж полягає у тому, що інтернетизація світу продовжується стрімкими темпами.

Внаслідок неухильного зростання кількості користувачів усе більше сучасних компаній починає цікавитися соціальними медіа Як каналом комунікації зі своїми клієнтами та користувачами і вибудовувати навколо цього інструменту свою маркетингову стратегію (SMM).